

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

december 8 • 2017

Myntningspolitik i det medeltida Sverige
Förfalskade rigiska kontramarkeringar 1705/1706
samt en felprägling
Nordisk Numismatisk Unions möte i Oslo 2017
Bjarne Ahlström 1938–2017

30 kronor

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

presenteras även på Svenska Numismatiska Föreningens hemsida
www.numismatik.se

Den tryckta tidskriften kommer ut första veckan i februari – maj, september – december.
På hemsidan kan man sedan ta del av SNT i lågupplöst pdf-format.

ANNONSPRISER

1/12 sida
47 × 50
mm
250 kr

1/8 sida
72 × 50
mm
350 kr

1/6 sida
47 × 105
mm
400 kr

1/4 sida
72 × 105
mm
600 kr

1/2 sida
151 × 105
mm
1 200 kr

1/1 helsida
151 × 214 mm
2 000 kr

mittuppslag
5 000 kr

2:a & 3:e
omslagssidan
2 500 kr

4:e omslagssidan
5 000 kr

SNT behåller samma låga annonspriser även 2018

Annonser på årsbasis får dessutom 20 % rabatt

Annonsstopp senast den 1:a i månaden före utgivning

Radannonser: enskilda SNF-medlemmar erbjuds **gratis annons** med högst tre rader
att köpa, sälja eller byta samlarobjekt – kontakta info@numismatik.se

Annonser som inte är förenliga med SNF:s och AINP:s etik avböjs

Innehåll SNT 8 • 2017

ARTIKLAR OCH NOTISER

	SID.
Myntningspolitik i det medeltida Sverige	176–179
Förfälskade rigiska kontramarkeringar 1705/1706 samt en felprägling	180–182
Hendrik Mäkelar till nya uppdrag	183–184
Stjärna med månskära på medeltida mynt	184
Nordisk Numismatisk Unions möte i Oslo 2017	185–189
Ingen myntgivning 2017	189
En annan femma	193

FASTA RUBRIKER

PRESSKLIPP 1830. Tre olika riksdalrar att välja på	182
AUKTIONER & MÄSSOR.	189
LOKALA NUMISMATISKA FÖRENINGAR & MYNTKLUBBAR I SNF.	189
PERSONALIA. Bjarne Ahlström 1938–2017	190–191
LÅSTIPS.	191
NYTT OM BÖCKER. Myntboken 2018	192–193
SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING	194

OMSLAG

"Kort-bref" – från 1900-talets början med den tidens 100-kronorssedel i kopierat miniformat. "Sedeln" är instucken i en då vanlig typ av börs. I stället för valören ETT HUNDRA KRONOR står här ETT HUNDRA ÖNSKNINGAR (som förargligt nog inte syns på fotot), underförstått önskan om en God Jul och ett Gott Nytt År. Kortet var en inbjudan till julfirande daterad 14/12-05 och portot var endast 10 öre detta år enligt åsatt frimärke. Sedeltypen med sittande moder Svea gavs ut åren 1898–1963.

FOTO: GABRIEL HILDEBRAND, KUNGL. MYNTKABINETTET.

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

ges ut av

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

KANSLI OCH REDAKTION

Banérgatan 17 n b

11522 Stockholm

Tel. 08 - 667 55 98

Måndagar

kl. 10 - 12 och 13 - 16

info@numismatik.se

Plusgiro 150007 - 3

Bankgiro 219 - 0502

Svenska Handelsbanken

CHEFREDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE

Monica Golabiewski Lannby

monica@numismatik.se

PRENUMERATION

200 kr / år (8 nr)

Medlemmar erhåller tidningen
automatiskt

Kom ihåg att
meddela adressändring!

SNT trycks med bidrag från
*Gunnar Ekströms stiftelse för
numismatisk forskning* samt
*Sven Svenssons stiftelse för
numismatik*.

Redaktionen ansvar inte för ej beställt
material. Texter och bilder i SNT lagras
elektroniskt och publiceras som pdf på
föreningens hemsida. Den som sänder
material till SNT medger detta.

Register över alla artiklar och
notiser i SNT 1977 - 2016 finns i
sökbart pdf-format på hemsidan.

TRYCK

Pipeline Nordic AB

ISSN 0283-071X

HÖSTEN 2017

Föreningens aktiviteter

Våra medlemmar är varmt välkomna till SNF:s föreningskvällar. De är med få undantag förlagda till sista onsdagen i månaden, vår och höst. Vi ses både i samband med föredrag och under enklare former, alltid med ämnet numismatik. Passa på att botanisera i vårt numismatiska bibliotek innan samvaron, öppet från cirka 16.00. Se SNF:s hemsida: www.numismatik.se/2om_oss/biblioteket.php

GLÖM 2017 PÅ VÅRA MYNT.

Enligt Riksbanken utges inga mynt med året 2017. Det var på hösten 2016 som våra nya mynt infördes. Många har invändningar mot att vi överhuvudtaget bekostat ett så omfattande byte av mynt och sedlar. Vi är ju på väg mot ett kontantlöst samhälle, sägs det. På Riksbankens hemsida upplyses om att tillverkning av en sedel kostar mellan 40 och 75 öre beroende på valör. 1- och 2-kronan kostar 15-20 öre och 5-kronan cirka 50 öre - betydligt billigare än de gamla. Vi som gillar och använder kontanter uppskattar att plånboken blivit lättare med de nya mynten.

DECEMBER

6 Julfest

Plats Banérgatan 17

18.00 Föreningens traditionella julfest med glögg, lussekatter och julgodis. En mindre julauktion kommer att genomföras med enklare material ur Sven Svenssons samlingar. Någon förteckning sänds inte ut i förväg. Kontant betalning vid auktionstillfället. Hjärtligt välkomna!

Nästa SNT utkommer i början av februari 2018.

VÅRENS BEGIVENHETER

meddelas i vårens första nummer samt på föreningens hemsida.

MEDLEMSAVGIFTER

i Svenska Numismatiska Föreningen från 2018:

Vuxen 200 kronor per år.

Junior 100 kronor per år.

Utomlands boende 375 kronor per år.

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Adress: Banérgatan 17 n b, Stockholm. T-bana Karlslan; buss 4, 44, 76

Kansliet är öppet: måndagar kl. 10 - 12 & 13 - 16

Kansliet är stängt: midsommar - 1 september; jul- och nyårshelgerna

Hemsida: www.numismatik.se

SNT finns på Facebook

MYNTNINGSPOLITIK i det medeltida Sverige

Av Roger Svensson

I det medeltida Sverige (cirka 1150–1520) präglades liknande mynttyper som nere på kontinenten i nämnd ordning: brakteater, tvåsidiga penningar, återigen brakteater samt örtugar med hohlpennningar som växelmünt. Syftet med denna artikel är att analysera huruvida Sverige även tillämpade den europeiska myntningspolitik som korresponderar till dessa typer, till exempel myntförsämringar och periodiska myntindragningar.

I Sverige saknas skriftliga dokument om periodiska myntindragningar. Analysen utgår i stället från en teoretisk modell om tidsbegränsade mynt, publicerad i SNT 2017:1, som testas på de svenska förhållanden.

Tre valutaområden

Det område som senare skulle bli Sverige bestod under 1000- till 1200-talen av tre relativt självständiga regioner med sina egna landskapslagar: Svealand, västra Götaland och östra Götaland. Flera ätter kämpade om makten under denna period. En centralmakt med systematisk administration och skatteuppbörd etablerades inte förrän i slutet av 1100-talet eller början av 1200-talet. Sverige låg efter länderna nere på kontinenten ekonomiskt, vilket framförallt speglas av få städer och avsaknaden av ett eget lokalt myntsystem.

Det fanns tre myntfötter och valutaområden i Sverige 1153–1250, svealändska, götaländska (västra Götaland) och gotländska penningar (Gotland och östra Götaland). *Karta 1*. Gotland var i union med Sverige men hade en självständig ställning. Två svealändska penningar var värda tre gotländska

1a–b. Två av Knut Erikssons många svealändska mynttyper från cirka 1180.

Karta 1. Valutaområden i Sverige fram till 1250. Källa: Jonsson (1995 s. 51).

respektive fyra götaländska. Precis som landskapslagarna så var mynten regionalt begränsade i Sverige – ett system som påminner om det kontinentala.

Brakteatperioden 1153–1290

Efter en kort period av prägling av imitationer av engelska mynttyper i Sigtuna 995–1030 är det ett långt uppehåll av myntningen på fastlandet i Sverige under drygt 120 år. Det var först på 1150-talet som myntningen återupptogs i Lödöse i Götaland och senare cirka 1180 i Sigtuna i Svealand.

Om den tidiga myntningen (cirka 1150–1180) vet vi inte mycket på grund av de få myntfynd som finns. Däremot indikerar motivet med ett patriarkalkors att de första götaländska brakteaterna troligen var kyrkliga. Myntningen tog fart under kung Knut Erikssons (1167–1196) senare regeringstid (efter 1180). Det är tyska brakteater som är förebilder till de

svenska mynten. Endast brakteater präglades på det svenska fastlandet under perioden 1153–1290.

Under Knut Eriksson utgavs minst sexton typer i Svealand och tre i Götaland. Sålunda präglades flera typer i båda valutaområdena under en begränsad tidsperiod (se metod B, SNT 2017:1 s. 1). En viktig empirisk observation är analysen av de större myntskatterna under Knut Eriksson. Skatterna är kraftigt snedfördelade med avseende på antalet exemplar per typ. Ett fåtal typer dominerar, vilket indikerar att de är sena tidsmässigt. *Bild 1*. De svenska skattfynden är i själva verket mer snedfördelade än motsvarande i Tyskland och Danmark, där periodiska myntindragningar med säkerhet är dokumenterade (se metod C, SNT 2017:1 s. 1). Dessa båda observationer föreslår att periodiska indragningar förekom i både Västra Götaland och Svealand, men att de var mer frekventa i Svealand.

2a–d. Fyra av Magnus Ladulås utgivna M-brakteater i Svealand och Götaland, övre raden med slät ring, undre raden med strålring.

De svenska kungarna utgav flera mynttyper i både Svealand och Götaland under första hälften av 1200-talet. *Tabell 1*. Brakteaterna i Svealand och Götaland har sina egna karaktäristiska stilar, men inom varje valutaområde skiljer sig typerna åt genom huvudmotivet. Som *Tabell 1* visar så skiljer sig antalet typer per tidsperiod över tid och region. Årliga myntindragningar skulle till exempel ha kunnat ske under Johan Sverkersson och Knut Långe i Svealand. Under Erik Eriksson präglades fler typer i Götaland (åtta) än i Svealand (sex). Noterbart är att två utgåvor har samma motiv i båda områdena: en fågel och ett krönt huvud. Kjell Holmberg (1995) har föreslagit en kronologisk ordning av Erik Erikssons typer, vilket indikerar periodiska myntindragningar.

Liksom på kontinenten kunde mynträten delegeras till kyrkliga eller världsliga personer. Under svensk medeltid hade ärkebiskopen i Uppsala under 1190–1215 och några jarlar under 1229–1266 mynträtt. Brakteaterna som utgavs av ärkebiskopar och jarlar hade samma myntfot som de kungliga, så att de kunde cirkulera samtidigt, men skiljde sig motivmässigt med kyrkliga respektive adliga symboler.

När västra och östra Götaland slogs ihop till ett valutaområde år 1250 ökade myntningsvolymen väsentligt. Silverhalten som före 1250 varit 94 procent sjönk till 80 procent under perioden 1250–1290. Antalet brakteattyper under kung Valdemar (1250–1275) var endast fem götäländska under en 25-årsperiod. Under Magnus Ladulås slogs även Götaland och Svealand ihop till ett enhetligt valutaområde som båda präglade brakteater med samma motiv men med olika vikt.

Ny analys av skattfynden under Magnus Ladulås tyder på att brakteaterna med ett M inom slät ring respektive strålring och som tidigare attribuerats till olika myntorter är kronologiska. *Bild 2*. Under både Valdemar och Magnus Ladulås genomfördes troligen indragningarna med 5–6 års mellanrum.

3a–b. Två av Birger Magnussons mynt med krona på ena sidan och B respektive S på den andra.

Långlivade mynt och myntförsämringar 1290–1523

En stor myntreform genomfördes cirka 1290 av kung Birger Magnussons (1290–1319) rådgivare. Precis som på kontinenten ersattes brakteaterna av tvåsidiga mynt runt sekelskiftet. De svenska mynten har en krona på åtsidan och en varierande bokstav på frånsidan. *Bild 3*. Betydelsen av bokstäverna har länge debatterats, men de representerar knappast någon intern tidsmässig kronologi.

En viktig empirisk observation av Kenneth Jonsson (1977) – att det inte finns någon stampkoppling mellan en enda kronvariant på åtsidan med två olika bokstäver på frånsidan – visar att de periodiska indragningarna därmed avslutades cirka 1290. Under Birgers period övergick man till den svealändska myntfoten på hela

Tabell 1. Myntning av brakteater i Sverige 1180–1290

Kungliga myntherrar	Antal år med utgivning	Svealändska typer	Götäländska typer
Knut Eriksson (1167–96)	16	16 ^a	3
Sverker Karlsson (1196–1208)	12	0	3
Erik Knutsson (1208–16)	8	3–4	1 ^b
Johan Sverkersson (1216–22)	6	6	2 ^c
Erik Eriksson (1222–29, 1234–50)	23	6	8
Knut Långe (1229–34)	5	9	0
Valdemar Birgersson (1250–75)	25	0	5
Magnus Ladulås (1275–90)	15	3	2

Notera: Antalet olika typer refererar här till typer som är lätt åtskiljbara från varandra.

a Dessa brakteater attribueras vanligen till Knut Eriksson, men några av dem kan ha myntats av Sverker Karlsson.

b Många varianter av denna typ.

c Dessa skulle kunna vara svealändska halvpenningar, eftersom de har samma motiv som svealändska typer.

4a–b. Strålringsbrakteat och slätringsbrakteat från cirka 1354–1363 respektive 1363–1365.

5a–c. En av Albrekt av Mecklenburgs örtugar samt två av hans krönta penningar utgivna efter 1370 i Stockholm respektive Västerås.

fastlandet och silverhalten sjönk ner mot 63 procent som behölls fram till 1350-talet.

Tronföljaren Magnus Eriksson (1319–1363) fortsatte sedan att låta prägla två olika tvåsidiga mynttyper. Den första typen med ett lejon till vänster eller höger på åtsidan och en krona på framsidan (1319–1340) och den andra med ett lejon till vänster på åtsidan, men med en bokstav eller symbol omgiven av tre kronor på åtsidan (1340–1354).

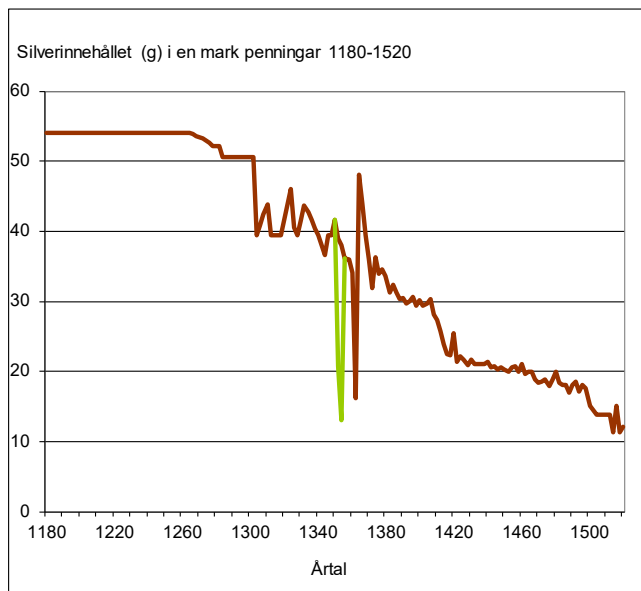
Ytterligare en myntreform genomfördes cirka 1354, då de tvåsidiga mynten ersattes av brakteater med krona eller bokstav inom strålring. Silverhalten i dessa brakteater föll från cirka 45 till 10 procent fram till år 1363. Denna myntförsämring skedde efter digerdödens framfart, då statens finanser måste ha varit i kris. Allmänhetens förtroende för de dåliga mynten var troligen i botten och en ny myntreform med höglödig brakteater (cirka 90 procent silver) med bokstav inom slät ring präglades 1363–1365. Bild 4. Reformerna 1319, 1340, 1354 och 1363 innebar visserligen nya mynttyper, men de var inte periodiska, utan snarare var det hela mynttypen som förändrades.

Någon gång runt 1370 efterliknade Sverige det kontinentala systemet med örtug (*witten*) som huvudmynt (= 8 penningar) och hohlpenningar som växelmynt. Bild 5. Örtugarna och hohlpenningarna kan betraktas som långlivade mynt. Mynten präglades i varierande myntorter (Stockholm, Västerås, Söderköping, Åbo, Kalmar etc.). Hohlpenningarna hade antingen krönt huvud eller bokstav. Kännetecknande för denna period (1370–1520) är de långsamma men kontinuerliga myntförsämringarna.

Silverhalten i hohlpenningarna sjönk från cirka 60–70 till 20 procent under 150 år.

Utvecklingen av silverinnehållet i en mark penningar under perioden 1180–1520 visas i Figur 1. Om penningen har en silverhalt på 94 procent så innehåller en mark penningar 55 gram silver. Det är få förändringar i silverhalten före 1250. Försämringar startade i slutet av 1200-talet och accelererade under 1300-talet med en eller två akuta försämringar i slutet av Magnus Erikssons regeringsår. Under örtugsperioden sjönk silverinnehållet kontinuerligt.

Figur 1. Silverinnehållet i en mark penningar 1180–1520

Notera: Den gröna delen av kurvan indikerar en möjlig silverhaltsförsämring 1352–1354 som baseras på utländska källor (Edvinsson 2011). Före 1275 åsyftar 1 mark penningar på svealändska mynt. En mark silver väger cirka 210 gram.
Källa: Bearbetning efter Edvinsson m.fl. (2010, s. 77).

Diskussion

Trots att skriftliga dokument om periodiska indragningar saknas i Sverige tyder allt på att en sådan myntningspolitik tillämpades under perioden 1180–1290. Teorin om tidsbegränsade mynt (se SNT 2017:1 s. 2) stämmer väl in på de svenska förhållandena. De faktum att endast ett fåtal städer existerade i Sverige på 1200-talet och egen myntning först startade på 1150-talet visar att Sverige låg efter kontinenten ekonomiskt.

Det viktigaste villkoret för myntindragningar är att monetariseringen är låg, vilket underlättar såväl omprägling som övervakning. En låg monetarisering i Sverige bekräftas av både svenska skatt- och kyrkfynd under

perioden 1150–1300. Den ökade monetariseringen i slutet av 1200-talet och början av 1300-talet är i linje med fler framväxande städer och ett ökat behov av mynt som transaktionsmedel och värdemätare. Det var också då (cirka 1290) som de tidsbegränsade brakteaterna ersattes med långlivade tvåsidiga mynt. Myntvolymen var högre i Götaland än i Svealand samtidigt som antalet typer var fler i Svealand under 1200-talet. Detta tyder på mer frekventa indragningar i det mindre utvecklade Svealand än i Götaland.

Tumregeln att brakteater fick ett fotfäste i områden där ingen myntfot existerade (se SNT 2017:5 s. 106) stämmer väl in på Sverige. Brakteater är intimt förknippade med periodiska myntindragningar nere på kontinenten 1140–1300. Brakteaterna infördes dessutom i Sverige då brakteatpräglingen och myntindragningarna stod på sin höjdpunkt nere i Tyskland (1150–1180).

Teorin om myntindragningar förutspår även att myntförsämringar främst bör inträffa i system med långlivade mynt. Även detta överensstämmer med Sverige. Silverhalten var cirka 94 procent fram till 1250 då indragningarna var frekventa, sjönk till 80 procent då indragningarna blev mindre frekventa för att sedan accelerera efter 1290 då långlivade mynt infördes. Andra indikatorer på periodiska myntindragningar är många typer per tidsperiod och skevt fördelade skattfynd, som båda styrks av observationerna under Knut Eriksens tid. Men det finns även många typer per tidsperiod under första hälften av 1200-talet.

En intressant observation är att Sverige hade relativt många myntorter i sitt stora valutaområde så länge som indragningar pågick. Under Magnus Ladulås fanns det nio myntorter att jämföra med maximalt 3–4 samtidigt aktiva under örtugsperioden. Även detta är i linje med observationer i större valutaområden på kontinenten. England hade ett sjuttiotall aktiva myntorter då myntindragningar genomfördes 973–1125, jämfört med

3–4 stycken i mitten av 1200-talet då myntningsvolymen var mångdubbelt större. Periodiska indragningar kräver nämligen många växlingsställen i större valutaområden. När myntvolymen ökar och långlivade mynt präglas kan myntherren effektivisera myntningen till ett fåtal större myntverk.

En sista egenskap som underlättar myntindragningar är geografiskt begränsade valutaområden. I Sverige fanns det tre geografiska valutaområden fram till 1250, två under 1250–1275 och ett efter 1275. Denna viktiga observation är i linje med myntindragningar som blir allt mindre frekventa och allt svårare att genomföra administrativt.

Slutsatser

Denna artikel visar att Sverige inte bara präglade liknande mynttyper som nere på kontinenten utan även applicerade typernas korresponderande myntningspolitik. Ett system med periodiska myntindragningar existerade i Sverige 1180–1290 då endast brakteater präglades. De svenska förhållandena är väl i linje med den teori och de villkor för tidsbegränsade mynt (låg monetarisering, små valutaområden, skeva skattfynd, hög silverhalt) som tidigare föreslagits.

Indragningarna var mer frekventa i Svealand än i Götaland 1180–1250. När myntningsvolymen ökade och valutaområdena slogs ihop efter 1250 blev indragningarna mindre frekventa samtidigt som silverhalten sjönk. Den ökade monetariseringen i slutet av 1200-talet gjorde indragningarna ineffektiva och de tidsbegränsade brakteaterna ersattes med långlivade tvåsidiga mynt cirka 1290. Som kompensering för uteblivna växlingsavgifter sänkte de svenska kungarna stegvis silverhalten i mynten, en process som fortsatte till medeltidens slut.

Artikeln är en sammanfattning av studien *The Search for Seignorage: Periodic Re-Coinage in Medieval Sweden* publicerad av författaren i den internationella forskningstidskriften

Scandinavian Economic History Review år 2017. Den är finansierad med forskningsmedel från Sven Svenssons Stiftelse för Numismatik, Stiftelsen Olle Engkvist Byggmästare samt Sven och Dagmar Saléns Stiftelse.

FOTO: MAGNUS WIJK, UTOM 4A
SOM ÄR FOTAT AV KENNETH JONSSON.

Referenslitteratur

- Arnell, S. E.: Var den tidigaste medeltida myntningen i Sverige kyrklig? *Svensk Numismatisk Tidskrift* 2001:1 s. 4–11.
- Edvinsson, R.: Inflation before Paper Money: debasement Cycles in Sweden-Finland 1350–1594. *Scandinavian Economic History Review*, 2011, Vol. 59(2) s. 166–183.
- Edvinsson, R., Franzén, B., Söderberg, J.: *Swedish Payment Systems 995–1534*, i R. Edvinsson, T. Jacobsson och D. Waldenström, red., *Exchange Rates, Prices and Wages, 1277–2008*. Stockholm 2010 s. 67–132.
- Holmberg, K.: När kungens mynt blev allmogens mynt: En översikt över mynt, myntning och myntens roll i det svenska samhället under 1200-talet. *Numismatiska Meddelanden XL*, 1995 s. 63–82.
- Jonsson, K.: Fastlandsmyntningen under Birger Magnusson (1290–1318) med utgångspunkt från skatt- och lösfynd. *Nordisk Numismatisk Årsskrift*, 1975–76 s. 83–161.
- Från utländsk metall till inhemskt mynt. *Numismatiska Meddelanden XL*, 1995 s. 43–61.
- Klackenberg, H.: *Moneta Nostra. Monetarisering i medeltidens Sverige*. Stockholm 1992.
- Lagerqvist, L. O.: *Svenska mynt under vikingatid och medeltid samt gotländska mynt*. Stockholm 1970.
- Malmer, B.: *Den senmedeltida penningen i Sverige*. Stockholm 1980.
- Svensson, R.: Brakteater som tidsbegränsade mynt. *Svensk Numismatisk Tidskrift* 2017:5 s. 104–107.
- The Search for Seignorage: Periodic Re-Coinage in Medieval Sweden, *Scandinavian Economic History Review*, 2017, Vol. 65(2) s. 189–205.
- Villkor, uppgång och fall för tidsbegränsade mynt i medeltidens Europa. *Svensk Numismatisk Tidskrift* 2017:1 s. 1–4.

Förfalskade rigiska kontramarkeringar 1705/1706 samt en felprägling

Av Hannu Sarkkinen

Ottar Ertzeid skrev sammanfattningsvis i SNT 2016:3 om de rigiska olovliga kontramarkeringarna av rikssvenska öres- och markmynt 1705/1706. Författaren till denna artikel har också en liten samling av de nämnda i Riga kontramarkerade mynten. Det finns emellertid även två exemplar med förfalskade motstämplat i samlingen, en samtida och en modern. Särskilt det moderna, förfalskade kontramärket kan betraktas som bedrägligt, det är skickligt tillverkat och kan eventuellt användas för att bedra någon.

Kontramarkeringar på Karl XI:s tidiga mynt förekommer sällan. För 2-markmynt har årtalen 1665, 1666 och 1667 noterats i litteraturen. Övrigt kom det för cirka tio år sedan fram en 2-mark daterad 1664. Myntet är det tidigaste som författaren känner till. Då kungen är vänd åt vänster kontramarkerades mynt också till vänster. På markvalörer med kungens bild har kontramärken alltid präglats framför kungen, inte på eller bakom. *Fig. 1.*

Samtida förfalskning

Ett exemplar i samlingen avviker från alla andra, det har ett mer ovalt kontramärke med konstiga slingor. Myntet samt kontramärket har likadan gammal patina, som ett bevis på gammalt ursprung av bäge. Motivvalet tyder på att den okända förfalskaren inte har velat eller vågat gravera kungens krönte monogram utan i stället använt otydliga slingor. Orsaken till förfalskningen är enkel; att fördubbla värdet av sina femöringar och kanske att få några stopp till under

belägringen. Upplagan kan inte ha varit stor, eftersom sådana förfalskade kontramarkerade mynt är ytterst sällsynta. *Fig. 2.*

Modern förfalskning

Förfalskningen har slagits på ett äkta mynt. Varför man har valt markstycket är självklart; därför att det är rart. Femöringar och tvåmarken förekommer ofta, däremot förekommer markstycken och fyramarker sällan. Mönstret följer naturligt storleken av motsvarande upplagor av rikssvenska mynt.

1. Det äldsta (av författaren) kända myntet med ett rigiskt kontramärke. Karl XI, 2 mark 1664, med barnporträtt.

2. Samtida förfalskning av kontramärket 1705/1706. Det enda (av författaren) kända exemplaret.

Kontramärket har slagits fel på två sätt. Först är det placerat helt på kungabilden, som aldrig förekommer med äkta kontramarkeringar. En del av ett och annat äkta kontramärke kan dock skada kungen litet, men han torde i alla fall överleva slaget. Det andra är att präglingen har skett på en hård yta, som inte har förorsakat en motsvarande klump på fränsidan, liksom på de äkta. De äkta kontramärkena har slagits på en mjuk yta, som hårt trä, läder eller bly. *Fig. 3–4.*

Falsk.

Äkta.

3. Kontramarkerade markstycken: Falsk 1689 och äkta 1695.
Lägg märke till fränsidorna, med och utan klump.

4. Modern förfälskning av kontramärket. Konstig hertiglig krona med fem bågar uppåt. Den enkla stilen avviker markant från de äkta.

5a–b. Låg, nästan sluten kunglig krona. Ordningsnumrets bägge ettor har piländer i bägge ändar. 5b. Visar tydliga spår av dubbelpräglning. Första slaget lämnade kvar korset samt att det ser ut som punsen till det andra ordningsnumret I har spruckit upp, piländen är borta.

5c. Låg, nästan sluten kunglig krona, första ettan i ordningsnumret tjock (gamla piletan?).

5d. Öppen, medelhög krona, första ettan i ordningsnumret tunn.

5e. Hög, nästan sluten kunglig krona. Hela ordningsnumret är tunt. C:et åt vänster böjer kraftigt nedåt på övre delen samt har en nästan rak nedre del.

FOTO: FÖRFATTAREN.

6. Kontramärket (öppen hög krona, som 5e) upp och ned till vänster på ett 5-öre 1692.

Sådana felpräglingar på 5-ören förekommer mycket sällan.

Lägg märke till att hela nedre delen av stampen har spruckit och fallit bort.

En jämförelse med äkta kontramärken avslöjar lätt det förfälskade kontramärket. Fig. 5a-e visar exempel på några olika äkta kontramärken.

Felpräglingen

Kontramärken präglades huvudsakligen mycket noggrant och enhetligt på mynten. På markvalörer framför konungens ansikte och på femöringar alltid på högra sidan av det krönte monogrammet. Det finns dock alltid undantag och undantaget bekräftar regeln.

I samlingen finns ett 5-öre, som har kontramärket upp och ned på vänstra sidan av det krönte monogrammet. Fig. 6. Orsaken till felpräglingen är lätt att förstå, eftersom i själva verket 5-öret har varit upp och ned då motstämplingen ägde rum. Kanske var belysningen dunkel eller vår myntgesäll bara inte märkte felet efter hundratals likadana mynt med monogrammet, som ser lika ut, är det rätt eller upp och ned. I alla fall kan vi konstatera, att själva kontramärket har även här präglats korrekt. Sådana fel är mycket ovanliga, som vittnar om en noggrann präglingsprocess. Med denna misslyckade nödprägling ville man ju inte skada konungens porträtt eller monogram.

Författaren tackar Jan-Olof Björk för språklig granskning.

PRESSKLIPP 1830

Karl XIV Johan, Stockholm, 1 riksdaler specie 1831.

Benämnd "Silfver-Riksdalern som skall blifva lik den gamla" i tidningsnotisen från 1830.

FOTO: KUNGL. MYNTKABINETTET.

Tre olika riksdalrar att välja på.

De gångbara myntsortherna vålla förvirring hos allmänheten.

Den ovanliga verksamhet, som råder på Kongl. myntet bebådar att man verkligen påtänker utväxling vid den utsatta tiden. De piecer med hvilas myntning man hittills nästan uteslutande varit sysselsatt, äro Fjerdedels Riksdalrar eller Tolfskillings stycken, hvilka, enligt realisationsgrunden, i värde svara mot 1 R:dr R:glids.

Meningen påstås vara, att desse framdeles skola anses för myntenheten och småningom uttränga all annan enhet. Huru lätt detta sker, eller hvad nytta det skall medföra, är ej så lätt att inse; men det säkra är, att den olägenhet vi i 30 år haft af våra

två mynträkning (utom de gamla daler af Silfvermynt, d:o Kopparmynt, Mark etc.) numera ökas genom ännu ett tredje mynt.

Ty vi få 1:o) nyssnämnda Riksdalrer (eller Riksgäldsricksdaler), 2:o) B:co Riksdalern, som icke skall finnas i verkligheten, utan blott figurera på Bankens gamla och troligen äfven nya sedlar, 3:o) Silfver-Riksdalern, som skall blifva lik den gamla.

Vi få, med ett ord, tre sorter Riksdalrar (alla tre gångbart mynt) hvaraf en lika med 48 sk., en lika med 18 sk., och en lika med 12 sk.

Notis i okänd tidning 1830

HENDRIK MÄKELER TILL NYA UPPDRAG

Med utgången av oktober månad lämnade Hendrik Mäkeler sin tjänst vid Uppsala universitets myntkabinett för en tjänst som chef för den numismatiska verksamheten vid *Deutsche Bundesbank i Frankfurt am Main*.

Hendrik Mäkeler föddes 1979 i den lilla staden Rinteln söder om Bremen i Niedersachsen i Tyskland (en gång universitetsstad från 1619 till 1810, med ett fint bibliotek som delvis fanns kvar på nuvarande gymnasiet där Hendrik hade möjlighet att botanisera bland originalutgåvor av Carl von Linnés verk till exempel). Efter studier i medeltidens och nyare tidens historia, nordisk arkeologi samt nordisk filologi vid universitetet i Kiel blev han magister artium 2004 och disputerade darsammastädes 2008 på avhandlingen *Reichsmünzwesen im späten Mittelalter*.

Redan 1995 erhöll han Tyska Numismatiska Föreningens prestigefyllda Eligiuspriset (ungdomsklassen) och 2011 hederspriset från *Gesellschaft für Internationale Geldgeschichte*.

Man måste räkna Hendrik som en i den långa raden av framstående tyska numismatiker som i många decennier arbetat med svenskt material. Låt mig nämna Vera och Gert Hatz samt den för Hendrik speciellt betydelsefulla Peter Berghaus och flera andra. Man kan inte undgå att med saknad tänka på den tid då dessa och andra forskare från England, Irland och Holland varje sommar kom till Kungl. Myntkabinettet i Stockholm. För en kort tid varje sommar kändes fläkten av den stora världen och Stockholm var ett centrum för numismatisk forskning och kontaktskapande. På samma sätt har Hendriks vidsträckta internationella kontaktnät varit till gagn för verksamheten i Uppsala. I likhet med paret Hatz och Peter Berghaus behärskar Hendrik svenska språket perfekt och har liksom de kännedom om och förmåga att referera till den svenska litteraturens klassiker.

Hendrik Mäkeler framför Carl Didrik Ehrenpreus myntkabinett i Uppsala.

FOTO: MIKAEL WALLERSTEDT.

Hendrik är en flitig författare och har omsatt sina kunskaper i både större verk och uppsatser i olika vetenskapliga serier och dessutom deltagit i debatten i dagspress både i Tyskland (till exempel *Frankfurter Allgemeine*, *Süddeutsche Zeitung*) och Sverige samt i bloggar. Enligt hans egen hemsida omfattar hans publikationer 156 nummer, varav 4 monografier och 35 uppsatser och ett stort antal recensioner (www.hendrik.maekeleer.eu)

För den svensk som inte är väl hemmastadd i det tyska universitetsväsendets uppdelning i olika fack kan det vara svårt att ana att Hendrik inte bara har djupa kunskaper i historia från äldsta tid till nutid utan också i arkeologi, något som avspeglar sig i hans uppsatser om kulturspridning och myntfynd. Det som kanske mest kännetecknar hans senare arbeten är emellertid en stark vilja att förstå och förklara den roll mynten spelade i sin samtid, både den antika och den medeltida samt deras roll i dag. Han har publicerat uppsatser om utvecklingen mot det kontantlösa samhället och är skeptisk till att det ens kan finnas ett sådant i en civilisation.

I sin verksamhet vid myntkabinet-

tet i Uppsala universitet har också en annan sida av hans kunskaper spelat en stor roll, nämligen hans djupa och självständiga kunskaper i IT-frågor och digital fotografering. Enligt hans egen formulering var det bland annat den framstående databashanteringen vid myntkabinettet som inletts med stöd av universitetets dataavdelning under ledning av Cecilia Winrow, som lockade honom att söka tjänsten i Uppsala 2008. Detta har han sedan på ett enastående sätt utvecklat och under många år har han framgångsrikt engagerat kolleger och studenter att dokumentera samlingens mynt och medaljer för publicering på myntkabinettets hemsida. Under senare år har han också varit aktiv i universitetsbibliotekets satsning på Alvinprojektet (se SNT 2017:2) och genom sin kunskap i programmering själv kunnat knyta stora delar av myntkabinettets samlingar till Alvin.

Som en del av ett universitet är det viktigt att myntkabinettet odlar nära kontakter med ämnesföreträdare i olika ämnen. Material i universitetets myntkabinett har både tidigare och på senare år lett till avhandlingar och uppsatser.¹

Samarbetet med universitetsbiblioteket har lett till att alla numismatiska avhandlingar på latin tryckta i Uppsala numera är skannade och tillgängliga på hemsidan – bland annat kan som ett resultat av detta nämnas att en av världens tidigaste numismatiska avhandlingar publicerades och försvarades i Uppsala år 1679. Hendriks engagerade arbete och kunskaper i publiceringsteknik har aktivt hjälpt fram flera av volymerna i serien *Studia Numismatica Upsaliensia*. Undervisning i numismatik har i många år bedrivits i samarbete med arkeologi, antikens historia, konsthistoria, ekonomisk historia och historia.

Slutligen har Hendrik med stort engagemang under närmare två års tid bevakat myntkabinetets intressen i den stora ombyggnad som pågått i universitetets huvudbyggnad och lyckats utverka både att myntkabinetet som enda verksamhet kunnat vara kvar under ombyggnaden och dessutom kunnat förbättra säkerhet och tillgänglighet.

Hans positiva och engagerade inställning har gett honom många kontakter inom och utom universitetet, vilket varit till gagn för möjligheten att sprida kunskap om samlingarna. Här har han fått goda kontakter med media, både i lokalpressen och radio och TV-kanaler där han svarat på aktuella frågor om nya mynt och sedlar eller fynd.

När han nu dragit vidare mot sin viktiga tjänst i Frankfurt am Main är det naturligtvis med stor saknad vi önskar honom lycka till och vi hoppas att även i framtiden få räkna Hendrik som nära vän både personligt och till Uppsala och universitetets myntkabinett. Vi ser fram mot många återbesök!

Harald Nilsson

¹ Inom ämnet Antikens kultur och samhällsliv: Ragnar Hedlund, "... achieved nothing worthy of memory", Uppsala 2008; i historia: Martin Tunefalk: *Äreminnen: Personmedaljer och social status i Sverige cirka 1650–1900*. Stockholm 2015; i konsthistoria: Ylva Haidenthaler, avhandling nyligen påbörjad i Lund; dessutom flera uppsatser på olika nivåer, många av dem publicerade i *Working papers* på hemsidan.

Lyckoslantens omslagsbild 1923 av Einar Nerman. SKANNAD AV MGL.

STJÄRNA MED MÅNSKÄRA PÅ MEDELTIDA MYNT

Lyckoslantens julnummer 1923 visar på omslaget en tomte spelande på ett tvåradigt dragspel. Till synes helt nöjd sitter han på en månskära och blickar ned på en rad dansande älvor. Bakom honom ses den stjärnbeströdda himlen.

Himlen har alltid fascinerat. Och särskilt stjärnor avbildas i numismatiska sammanhang, oftast som bitecken. En strålende sol finns på ett enda av Knut Erikssons svealandsmynt, men ingen stjärna eller måne.

En stjärna kombinerad med månskäran framställs däremot på två av våra tidigmedeltida mynt, båda efter götaländsk mynträkning.

Det ena myntet visar en byggnad, fig. 1, och finns i ett flertal varianter, även utan stjärna och måne. Ibland är stjärnan ersatt med fyra punkter. Penningen finns också med omgivande såväl enkel eller dubbel slät ring som enkel punktning. Mynntningsunderlag för denna typ är påträffade i Lödöse. Man har beräknat utmynntningen till 1200-talets första hälft. Ett litet depåfynd, där myntet återfunnits tillsammans med tätt liggande andra till en sannolik regent förda mynttyper, bekräftar en datering till cirka 1230–1240.

Ett mynt med stjärna och måne, fig. 2, hade länge ett omtvistat ursprung.

1. Lödöse. Penning med byggnad. På sidorna en stjärna och en månskära. LL XII:C.6.

2. Götaland. Penning med sexuddig stjärna och en punkt i var vinkel. Allt omgivet av en månskära. LL XIX:1.

Var det norskt eller svenskt? Skaare (1995, nr 197) anger den som kvartspenning bland en mängd anonyma norska mynt. Myntet är sällsynt, men enstaka exemplar har påträffats i fynd från Ångermanland i norr till Småland i söder. Såväl Jonsson (1992) som Holmberg (1995, 2016) föreslår den svenske kungen Erik Eriksson som myntherre med datering till hans andra regeringsperiod (1234–1250), möjligen runt 1240.

Månen uppfattades vanligen som kvinnlig. I kristen ikonografi antyder stjärnor himmelska skeenden och jungfru Maria framställs ofta stående på en månskära iförd en gloria av stjärnor. Vilket väl kan ha inspirerat konstnären till Lyckoslantens jultbild.

MGL

FOTO: KUNGL. MYNTKABINETTET. SKALA 1,5:1.

Litteratur

Biedermann, H.: *Symbollexikonet*. 1991.
Holmberg, K.: När kungens mynt blev allmogens mynt. Mynntningen i Sverige 995–1995. NM XL s. 63–82.

— Mynntningen under tidig medeltid i Svealand och i Götaland. SNT 2016:2 s. 32–35.

Jonsson, K.: Erik Knutsson eller Erik Eriksson? SNT 1992:4/5 s. 104–106.

LL = Lagerqvist, L. O.: *Svenska mynt under vikingatid och medeltid samt gotländska mynt*. 1970.

Skaare, K.: *Norges mynthistorie* 1995.

Nordisk Numismatisk Unions möte i Oslo 2017

Av Jan-Olof Björk

Den sista helgen i maj samlades representanter för de nationella numismatiska föreningarna och de statliga museerna samt några andra offentliga samlingar av betydelse i Oslo för att diskutera Nordisk Numismatisk Unions angelägenheter.

Nordisk Numismatisk Union (NNU) är en sammanslutning av de nordiska ländernas nationella samlarföreningar och de statliga samlingarna. På senare år har även ett par andra offentliga samlingar av betydelse tillkommit. Efter en hel del diskussioner instiftades Unionen i Göteborg i mars 1936 på initiativ av bland annat den kände svenske amatörnumismatikern Erik Person, senare med efternamnet Gamby (1908–1996). Han har i SNF:s smärre skrifter nr 3, *Bland numismatiker – minnen från 1920-, 1930- och 1940-talen*, redogjort för hur tillkomsten gick till.

Unionen sammanträder vart tredje år och enligt stadgarna får varje förening under unionsmötet representeras av som mest två delegater, vilka har rösträtt, jämte observatörer. När det gäller de statliga museerna representeras de av en delegat var. Mötet utser ordförandeland för de nästkommande åren. Vid det förra unionsmötet i Helsingfors 2014 utsågs Norge till ordförandeland. Norsk Numismatisk Forening (NNF) har därför beklätt Unionens ordförandepost de tre senaste åren genom Carl Henric Størmer.

Förutom det formella unionsmötet brukar en rad begivenheter anordnas för Unionens delegater och observatörer så väl som övriga intresserade. Traditionen påbjuder att festligheterna pågår under en helg, vanligtvis

under maj. Den norska föreningen hade på ett förtjänstfullt sätt satt samman programmet. Här har Unionen att framföra ett stort tack till organisationskommittén, som förutom ordföranden bestått av Olav E. Klingenberg, Sverre Dyrhaug, Gunnar Thesen och Håkon Roland.

Den skriftliga inbjudan anlände tidigt i våras och Svenska Numismatiska Föreningens styrelse erbjöd intresserade ledamöter att delta. Under vår- och försommartid är det emellertid en hel del som konkurrerar med numismatiken, varför föreningen denna gång bara skickade två delegater; Jan-Olof Björk och Roger Lind – SNF:s ordförande respektive vice ordförande.

SNF må ha haft få närvarande under mötet men antalet röster var desto fler. Då Skånes Numismatiska Förening (SkNF) inte hade möjlighet att skicka någon delegat hade vännerna i söder bett oss företräda dem under mötet genom fullmakt. Således

representerade SNF:s två delegater fyra röster! Dessbättre togs besluten i gott samförstånd och någon rösträkning behövde därför inte genomföras.

Ankomstdagen, som var fredagen den 26 maj, ägnades åt en kvällsprogram på Universitetets myntkabinett i Oslo (UiO) med anledning av dess 200-årsjubileum.

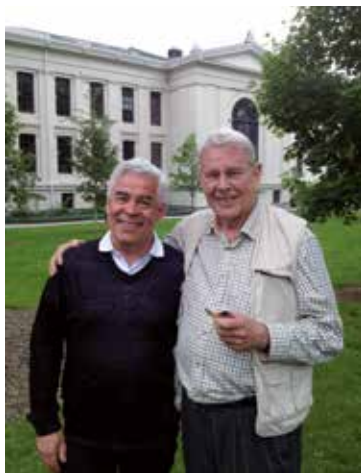
Lördag 27 maj

Med start lördag förmiddag genomfördes det formella unionsmötet under skicklig ledning av avgående unionsordföranden Carl Henric Størmer. Enligt agendan ägde mötet rum i "Professorsboligen i Universitetshaven (rett överfor Historisk Museum)". Den lilla solitären till professorsbostad är ombyggd till en modern konferensanläggning och ligger vackert inbäddad i universitetsparkens grönska. Foto 1.

Efter sedvanligt mingel startade så förhandlingarna strax efter klockan tio. Förmiddagens session skulle av-

1. I den så kallade Professorsboligen genomfördes 2017 års Unionsmöte och föreläsningar m.m.

2. Eiríkur Líndal från Myntsafnarafélag Íslands och Carl Henric Størmer representerande Norsk Numismatisk Forening. Tillträdande respektive avgående ordförande i Nordisk Numismatisk Union.

4–5. Frida Ernsten från myntkabinettet vid Nationalmuseet i Helsingfors och Arne Riise, Norsk Numismatisk Forenings styrelse tillika storsamlare.

handla sedvanliga frågor av administrativ karaktär men också unionsordförandens berättelse om de sedan förra unionsmötet förflutna årens förvaltning. Ordföranden berättade bland annat att Nordisk Numismatisk Årsskrift (NNÅ) efter långt uppehåll utkommit med en ny volym. I sammanhanget bör det påpekas att ansvaret för NNÅ:s utgivning sedan många år ligger på de nationella museerna och inte hos Unionen. Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad (NNUM) har dock utkommit som vanligt med fyra nummer per år. Editionen administreras på ett förtjänstfullt sätt av Dansk Numismatisk Forening (DNF) med lokalredaktioner hos de nationella museerna.

Carl Henric Størmer påminde i sitt tal om att Unionen var påtänkt redan år 1928 i samband med att den sjätte internationella historikerkongressen avhölls i Oslo. Det var dåvarande ordföranden i SNF, dr. Axel Wahlstedt (1867–1943), som lade fram ett förslag om ett närmare samarbete mellan de numismatiska föreningarna i Norden i form av en gemensam numismatisk tidskrift. Det dröjde dock till Unionen instiftats år 1936 innan de nordiska länderna fick ett gemensamt forum i maj samma år.

Notisförfattaren ber att få citera ett par stycken ur talet som behandlade några för samlarna ytterst viktiga spörsmål och som naturligtvis är prioriterade frågor för Unionen:

"I senere år kan det desverre se ut som det har utviklet seg en økende avstand mellom samlare og numismatiske forskermiljøer såvel i Norden som i andre land. Nyere kulturminnelovgivning som følge av UNESCO-konvensjonen av 1970 om ulovlig import, eksport og handel med kulturgjenstander har ført til lokal, nasjonal lovgivning og regelverk som bl.a. kan kriminalisere import, eksport og besittelse av samlerobjekter dersom akseptabel proveniens ikke kan dokumenteres. I Tyskland har man nylig vedtatt en lov som faktisk innfører omvendt bevisbyrde – og det med tilbakevirkende kraft!"

3a–b. Ett exemplar av medaljen över Ole Christian Bjørnstad (1862 –1942) låg vid varje kuvert till unionsmiddagen. Diameter 39 mm.

Lite längre fram i talet nämndes att: *"Samleres innsats i produksjon av monografier og oversikter i Skandinavia samt av viktige amatørarbeider bl.a. om antikk mynt, er betydelige, og det er grunn til å uttrykke bekymring for at slike arbeider skal bli vanskeliggjort om alle mynter skal forsvinne i museumskjellere i påvente av at noen skal få tid og midler til å bearbeide og publisere materiale fra samlingene for et intressert publikum."*

I detta sammanhang framförde ordföranden beröm till Den Kongl. Mønt- og Medaillesamling i Köpenhamn för deras öppenhet och samlarbetsvilja gentemot samlare och amatörforskare! Något som han hoppades skulle rendera till bättring hos de övriga nordiska museerna. Och slutligen påtalade Carl Henric Størmer att: *"Numismatikk som forsknings- og samlerfelt er helt avhengig av et god tog tillitsfullt samarbeid mellom forskere og samlere uten at man forsøker å mistenkeliggjøre hverandre."*

Efter dessa mycket tänkvärda ord redovisades av räkenskaper, dels för NNU:s fond samt för medlemsbla-

det. Därefter vidtog rapporter från unionsmedlemmarna. Under denna punkt är det kutym att de olika föreningarna och museerna under några få minuter summariskt berättar om de senaste årens verksamhet.

Från SNF:s sida nämndes bland annat föreningens medlemsantal, goda ekonomi och den egna tidskriften Svensk Numismatisk Tidskrift (SNT) som utkommer med åtta nummer per år under redaktion av Monica Golabiewski Lannby, som också är vår kanslist. Vidare lyftes föreningens bokproduktion fram liksom föreningens helägda auktionsbolag, MISAB, som förutom utgivning av högklassiga auktionskataloger med bestående värde också utgör en marknadsplats för föreningens medlemmar några gånger per år samt dessutom genererar betydande belopp till föreningens verksamhet. De senaste åren har MISAB:s verksamhet breddats till att omfatta även rena internetauktioner. Föreningens interna auktioner med material från Sven Svenssons samlingar sker vid årsmöten och vid den årliga julfesten på kansliet. Föreningskvällarna med bland annat föredrag icke att förglömma.

Kungl. Myntkabinettets redogörelse som presenterades av chefen Eva Ramberg fick anstå till efter lunch, då framförandet bedömdes kräva uppmot en timme i anspråk. Hon berörde viktiga frågor som flytten av det egna museet från Slottsbacken till en lokal i det mångdubbelt större Statens Historiska Museum (SHM) på Östermalm i Stockholm. Öppning är planerad till år 2020. Vidare togs upp att det saknas föremål i samlingarna till ett uppskattat värde av 25 Mkr och att åtal är väckt mot två personer, en tidigare chef på museet och en handlare i staden, rörande grov stöld respektive grovt häleri. Den intresserade kan ta del av förundersökningsprotokollet som finns att beställa i digital form hos Stockholms tingsrätt. Till sist nämndes tvisten med SNF avseende äganderätten till vissa föremål ur Sven Svenssons samlingar.

Unionsmötet beslöt att skapa en ny hemsida att ersätta den som för några

6. Jens Christian Moesgaard, Den kgl. Mønt og Medaillesamling i Köpenhamn, nyvald huvudredaktör till unionsbladet NNUM tillsammans med Preben Nielsen, mångårig ordförande i Dansk Numismatisk Forening.

7. Jon Anders Risvaag från Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i Trondheim i glatt samtal med Gunnar Thesen, mynthandlaren och vice ordförande i Norsk Numismatisk Forening.

år sedan släcktes ned. En arbetsgrupp valdes att ha hand om rekryteringen av ansvarig och upphandlingen av webbredaktör. Arbetsgruppen består av Birger Bentsen (DNF), Jan-Olof Björk (SNF), Carl Henric Størmer (NNF). Enligt de antagna arbetsreglerna skall hemsidan informera om öppna numismatiska seminarier och symposier, publicera referat från möten inom NNU, förteckna Unionsens medaljer, jetonger med mera, sammanställa artiklar publicerade i NNUM och NNÄ, anmäla ny litteratur etc.

Naturligtvis är tanken också att lägga ut andra nyheter som är relevanta för samlaren ur ett internationellt perspektiv. Det kan till exempel röra

problematiken kring falska mynt, skatteregler, krav på provenienser vid köp/försäljning, regler för användning av metalldetektorer – vilka varierar stort i de nordiska länderna.

Det beslöts som brukligt att de enskilda föreningarna ska bidra till NNU:s fond i förhållande till antalet medlemmar. De tre stora föreningarna – Numismatiska Föreningen i Finland (NNF), SNF och DNF, erlägger således 2000 DKR vardera per år. När det gäller bidrag till unionsbladet (NNUM) står SNF för 10 000 DKR årligen. Bladets redaktör hade i skrivelse bett att få frånträda sitt uppdrag och det beslöts därför att utse Jens Christian Moesgaard, Den Kongl. Mønt- og Medaillesamling i Köpenhamn, till ny

8. Helle W. Horsnæs från Den kgl. Mønt og Medaillesamling i Köpenhamn, Gitte Ingvardson Myntkabinettet vid Lunds Universitets historiska museum och Hendrik Mäkelar representerande Uppsala Universitets myntkabinett passade på att diskutera numismatiska spörsmål med Elina Screen, Cambridge, som inom projektet *Medieval European Coinage* publicerat de anglo-saxiska mynten funna i Norge.

redaktör. En favorit i repris skulle man kunna säga, eftersom han innehade posten till och med 2014.

Från DNF hade det inkommit ett par förslag till ändringar av Unionens stadgar. Ett yrkande syftade till att ge enskilda medlemsländer rätt att utestänga andra länders medlemmar vid egna arrangemang. Förslaget avslogs då det ansågs strida mot en av Unionens grundtankar, nämligen att de enskilda föreningsmedlemmarna skall kunna delta vid andra länders arrangemang.

Det formella unionsmötet avslutades med att Island utsågs till ordförandeland de nästkommande tre åren. Ny unionsordförande blev därför Eiríkur Líndal från Myntsafnafélag Íslands. Foto 2. Väl mött i Reykjavik år 2020!

Lördagskvällen avslutades som sig bör med en utsökt middag på Hotel Continental, helt nära paradgatan Karl Johans gate, eller i dagligt tal Karl Johan. Detta namn stammar naturligtvis från den svenske kungen Karl XIV Johan. Gatan fick sitt namn år 1852 efter att ha hetat Slotsvejen. På menyn stod rökt fjällorre, oxfilé med baby squash och citronsorbet spetsad vodka. Därtill passande drycker och trevligt internationellt umgänge.

Medalj

Vad mer kan man begära av numismatiken? Jo, möjligen en stor silvermedalj som minne av helgens festligheter. Det var nämligen precis vad Norsk Numismatisk Forening bilagt middagskuverten. På medaljens åtsida återfinns Ole Christian Bjørnstad (1862–1942). Bjørnstad var väginspektör till professionen men också storsamlare av numismatica samt ivrig tillskyndare av en norsk numismatisk förening. Instiftandet skedde 1927 (vilket innebär 90-årsjubileum i år!) och Bjørnstad verkade, med ett kortare uppehåll, som vice ordförande till 1940. Frånsidan tillägnas Unionsmötet i Oslo 26–28 maj 2017. Foto 3a–b. Gravörssignaturen H. Rui återfinns på bilden nära halsavskärningen. Signaturen bör stå för Halfdan Hui (1905–1978) som liksom fadern Helli Rui (1871–1939) också var gravör, med samma signatur, vid Kongsberg. Medaljen är präglad i silver (999) vid Kongsberg och mäter 39 mm i diameter samt väger 20,0 gram.

Söndag 28 maj

Söndagen den 28 maj ägnades helt åt föreläsningar i Professorsboligen. Arrangörsföreningen hade verkligen lyckats med konststycket att skapa ett helt intressant seminarium.

Eller vad sägs om förmiddagspassets presentation av projektet *"Medeltidsmynt i kyrkfynd"*? Projektledaren professor Svein H. Gullbekk inledde med en översiktlig information innan de enskilda forskarna kom till tals. Christoph Kilger från Uppsala universitet berörde i sitt anförande om *"Myntfynd och ritualer i Bunge kyrka – kyrkfynnen på Gotland som källor till senmedeltidens religiositet"*. Därefter tog Jon Anders Risvaag från Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i Trondheim (NTNU), till orda om *"Myntfunn i Høre Stavkirke, Valdres. Spor av kirkelige påbud og konflikt"*. Ett mycket intressant föredrag om hur medeltida vägar kan lokaliseras med hjälp av myntfynden.

Tyvärr var notisförfattaren tvungen att påbörja hemresans 60 mil i bil strax efter lunchuppehållet och kunde därför inte närvara under eftermiddagens begivenheter. Några mingelbilder i samband med mackorna, med påkostat pålägg, hanns dock med. Foto 4–8.

"Rival eller allierad? Förhållandet mellan museer, samlare och handlare." Det var temat för eftermiddagens sittning. Efter inledning av Olav E. Klingenberg som förutom styrelseledamot i NNF är redaktör för *Norsk Numismatisk Tidsskrift* tog Myntkabinettets Håkon Roland vid med föredraget *"Kulturkriminalitet, lovverk, praksis og status"*. Helle W. Horsnæs, Nationalmuseet Köpenhamn pratade kring *"Danmark, Danefæ, praksis og utfordringer"*. Sist i raden av föreläsare kom ingen mindre än NNF:s vice ordförande tillika mynthandlarnestorn Gunnar Thesen från Oslo Myntgalleri. Han talade om *"Erfaringer og synpunkter fra samlere og handlere"*. Unionsmötets sista programpunkt var en paneldebatt kring detta brännande ämne – *Rival eller allierad?*

Sammanfattningsvis var resan väl värd besväret, nya viktiga kontakter knöts och det fanns många tillfällen till att diskutera och enskilt informera om SNF:s syn på de omtvistade föremålen i Sven Svenssons samling. SNF:s grundläggande uppfattning är

att flertalet av dessa bör säljas och influerna medel tillföras Stiftelsen i stället för att hamna i myntkabinet-
tets valv. Självklart kan SNF tänka sig
att i enlighet med bestämmelserna i
permutationsbeslutet från 1963 skän-
ka gåvor till myntkabinetet. Dock
inte i den omfattning som önskats.
Myntkabinetets urval innehåller
till exempel rena dubletter, till och
med stampidentiska exemplar jäm-
fört med befintliga i myntkabinet-
tets samlingar! Min bedömning är
att vi fått mer förståelse för vår sak
hos såväl våra föreningskollegor som
hos utländska institutioner. I tider av
krympande statliga kulturbudgetar
är det naturligtvis extra viktigt att de
numismatiska stiftelserna, däribland
Sven Svenssons stiftelse för numisma-
tik, tillåts att växa så att de kan bidra
ekonomiskt till framtida numisma-
tiska projekt – något som långsiktigt
gagnar alla parter inom numismati-
ken!

FOTO: FÖRFATTAREN.

AUKTIONER & MÄSSOR

9/12	Myntauktion, Frimärks-
huset, Stockholm
2018	
27/1	Myntmässan, Sigtuna
Myntklubb, Märsta
24-25/3	Myntauktion, MISAB,
Stockholm
12/5	Myntauktion, Mynt-
kompaniet, Stockholm

Ingen myntutgivning 2017

Enligt Riksbanken planeras ingen
utgivning av mynt med året 2017.
Riksbanken präglar nya mynt endast
när det finns behov av detta, vilket
det tydligen inte finns i år. Tillsvärd
finns alltså de nya en-, två- och fem-
kronorna endast med året 2016.

Ingemar Svenson

Bli medlem i

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

*Arsavgiften för 2018
är 200 kr*

*Som medlem får du
Svensk Numismatisk Tidskrift
som utkommer med
åtta nummer per år*

info@numismatik.se

Lunds Mynthandel

Köper och Säljer
Byter och Värderar

Mynt och Sedlar
Tillbehör och Litteratur

Lagerlista finns på
www.lundsmynthandel.se

Klostergatan 5, 222 22 Lund
tel. 046 - 14 43 69
butik@lundsmynthandel.se

Strandbergs Mynthandel & Aktiesamlaren AB

Värderar, köper och säljer
mynt, ordnar, medaljer, aktiebrev,
sedlar, äldre handlingar m.m.

www.strandbergs-mynt.se

Hantverkargatan 36
112 21 Stockholm
Tel. 08 - 611 01 10

NUMISMATISKA FÖRENINGAR & MYNTKLUBBAR I SNF

Alingsås Numismatiska Förening
Roslagsgatan 27
441 57 Alingsås

Falu-Borlänge Myntklubb
www.fb-myntklubb.se

Göteborgs Numismatiska Förening
www.gnfinfo.se

Halmstads Myntklubb
Öringe 111
312 91 Halmstad

Kalmar Myntklubb
www.kalmarmyntklubb.se

**Katrineholm Flen Vingåker
Myntklubb**
www.kfvmynt.se

Myntklubben Skilling Banco
www.mksb.se

Nola Myntklubb, Örnköldsvik
www.infoom.se/nolamyntklubb

Norrköpings Myntklubb
www.norrkopingsmyntklubb.se

Numismatiska klubben i Uppsala
www.nku.nu

Samlarföreningen Klave
Oskarsgatan 12
331 41 Värnamo

Samarklubben Numis
www.numisskelleftea.se

Sigtuna Myntklubb
www.sigtunamyntklubb.se

Stockholms Myntklubb
www.stockholmsmyntklubb.se

Strängnäs Myntklubb
strangnasmyntklubb.wordpress.com

Svenska Pollett-föreningen
www.pollett.se

Södra Dalarnas Myntklubb
medlem.spray.se/sdmyntklubb

Vetlanda Numismatiska Förening
Ölandsgratan 7
574 37 Vetlanda

Villstadortens Myntklubb
Hedvägen 4
314 33 Hyltebruk

Westerbergslagens Myntklubb
Flatenbergsvägen 4
777 34 Smedjebacken

Ändringar och tillägg?
Kontakta: info@numismatik.se

Bjarne Ahlström 1938–2017

Bjarne Ahlström föddes i Stockholm den 30 november 1938. Han var det sena 1900-talets främste myntauktionist i Sverige, ledande mynthandlare och numismatisk publicist. Den 12 september 2017 slutade han sina dagar i sin våning på Narvavägen. Bjarne efterlämnar sårben Yrsa samt syskon och syskonbarn.

Tillsammans med sina två bröder och en syster växte Bjarne Ahlström upp i ett samlarhem. Pappa John var en mycket betydande frimärkssamlare; förståelsen för och insikterna i samlandets betingelser fanns sålunda tidigt. Det var emellertid inte tänkt att Bjarne yrkesmässigt skulle ägna sig åt något samlarrelaterat. Hans håg och yrkesmässiga funderingar stod initialt till diplomatin.

År 1954 startade brodern Bernth – då fortfarande mycket ung – B. Ahlström Mynthandel AB. Adressen var Mäster Samuelsgatan 6, Stockholm. Bernth gjorde bland annat inköp på auktionen efter kung Farouk i Egypten och salubjöd sedan mynten i egna lagerlistor. Totalt gav Bernth ut tio lagerlistor under detta firmanamn. Sedermera flyttade Bernth Ahlström till kontinenten och kom att göra andra, stora numismatiska affärer. Bjarne övertog broderns mynthandel, varmed karriären var utstakad.

Bjarne fortsatte traditionen med lagerlistor, totalt kom han att ge ut 64 stycken, den sista 1986. Inte sällan kompletterades objektsbeskrivningarna i listorna med artiklar av olika författare. Mynthandeln flyttade till Norrlandsgatan. År 1972 avhölls så firmans första auktion. Den ägde rum på Hotell Foresta på Lidingö. Anledningen till detta var att Stockholms Auktionsverk till 1973 hade monopol på att hålla auktioner i Stockholms stad.

Redan från början utmärkte sig Ahlströms auktionskataloger som särskilt välproducerade, avseende så-

Bjarne Ahlström 1938–2017.

OKÄND FOTOGRAF.

väl numismatiska upplysningar som layout och presentation av de saluförda objekten. En svit av Ahlströms auktionskataloger är ett måste i varje myntsamling med ambitioner!

Mellan åren 1972 och 2004 avhöll Ahlströms mynthandel 71 auktioner. Därmed placerar sig firmen bland de myntauktionsfirmor i Sverige som har avhållit flest auktioner genom tiderna. Det är inte bara mängden auktioner utan även deras innehåll som imponerar. Genom åren såldes hela eller större delar ur bland annat Claes-Olof Algårds, Gustav W. Anderssons, Gunnar Ekströms, René Jessens, Holger Hedes, Per-Otto Nordins, Henrik Pripps, Povel Ramels, Carl-Otto Segerdahls, Rolf Sjöbergs och Otto Smiths samlingar.

Av de ovan nämnda samlingarna är Ekströms den möjligen finaste och säkert även den mest välkända hos dagens myntsamlare. Gunnar Ekströms (1883–1969) myntsamling kom att få stor betydelse för Ahlströms mynthandel. Ursprungligen var det tänkt att den efter Ekströms död skulle doneras till Umeå universitet, som erbjöds den generösa gåvan skriftligen. Intresset var uppenbarligen svalt från universitetets sida – något svar skickades aldrig till änkan Wera Ekström.

I stället vände hon sig till Bjarne Ahlström och frågade honom vad man bäst borde göra med samlingen.

Resten är, som man säger, historia. Bjarne tog tillsammans med Wera initiativet till bildandet av Gunnar Ekströms stiftelse för numismatisk forskning. Tillsammans med Sven Svenssons stiftelse för numismatik ger den numismatisk forskning i Sverige förutsättningar som möjligen saknar motsvarighet internationellt, åtminstone i betraktande av vårt lands storlek. Stiftelsen ger årligen generösa bidrag till numismatisk forskning och publicering samt bekostar vidare en professur i numismatik. Bjarne Ahlström var genom statuterna och jämlikt Wera Ekströms önskan ledamot på livstid i Gunnar Ekströms stiftelse.

I mera än tre decennier var Ahlströms auktioner höjdpunkten under det numismatiska året och den naturliga träffpunkten för landets myntsamlare. Vi är ännu många som minns denna numismatiska guldålder! Senare adresser för mynthandeln var Kungsgatan, Norrmalmstorg och Rådmansgatan. I samband med sin pensionering 2004 sålde Bjarne Ahlström sin auktionsfirma till Thomas Høiland (från Danmark). Två auktioner avhölls i Stockholm under det gemensamma namnet Ahlström/Høiland. Bedrövande nog för Bjarne visade sig Høiland oförmögen att driva auktionsverksamheten vidare och den avvecklades kort därefter.

Bjarnes stora betydelse som auktionist av mynt är oomtvistad. Det samma gäller hans publicistiska verksamhet. År 1967 utkom första upplagan av *Sveriges Besittningsmynt* – då ett modernt och banbrytande verk. Första utgåvan hade Bjarne ensam som författare. År 1980 utkom den andra upplagan av verket, medförfattare denna gång var Yngve Almer och Kenneth Jonsson. Denna utgåva av *Sveriges Besittningsmynt* är ännu vårt allenarådande, generella referensverk för just våra besittningsmynt.

År 1979 uppmärksammades Bjarne Ahlström i en affärstidning.

De moderna rikssvenska mynten fick sitt generalverk år 1976 – *Sveriges Mynt 1521–1977*. Sveriges mynt ("SM-boken") fick – i stället för Kenneth Jonsson – Bengt Hemmingsson till medförfattare. Bjarne och Yngve, vilken delvis arbetade för Ahlström, delvis bedrev egen mynthandel, var förstås även denna gång givna auktoriteter. Liksom Sveriges Besittningsmynt har Sveriges Mynt ännu adekvat referensvärde.

Ahlströms mynthandel har varit skola och inkörsport för flera i dag framstående mynthandlare och numismatiker. I firma Ahlströms lönelistor har återfunnits bland andra Yngve Almer, Bengt Hemmingsson, Kenneth Jonsson och Jan-Erik Selin.

En dag år 1971 parkerade Bjarne Ahlström sin Porsche utanför Kungl. Myntet på Kungsholmen i Stockholm. Han stegade in på myntverket och förklarade att han i bilen hade 90,5 kg guld! Av detta avsåg Bjarne att låta prägla mynt, som enligt hans och andras tolkning av lagen skulle vara möjligt. Mera om den spektakulära guldhistorien finns att läsa i MISAB:s auktionskatalog 17, sidorna 56–57.

När Bjarne inte arbetade i sin rörelse, befann han sig gärna på sitt älskade Siggenäs – en välbehövlig kontrast till affärlivets tempo och allvar. Lantstället Siggenäs är beläget vid Stigtomta utanför Nyköping, vackert lantligt vid en insjö. Fiske och bastubad tillhörde favoritnöjena här. God mat och fina viner avnjöts gärna både på landet och i stan.

Undertecknade vänner till Bjarne har många fina minnen, såväl numismatiska/yrkesmässiga som privata. Bjarne var, ehuru inom vänkretsen lågmäld, en god och fängslande berättare.

Han om någon hade haft gott stoff till numismatiska memoarer, som skulle ha gett värdefulla bidrag om den svenska myntvärlden under nära ett halvt sekel. År 2008 berättade Bjarne för Kenneth Jonsson och Sonny Serrestam om sitt liv i numismatikens underbara värld, ett flera timmar långt samtal som lyckligtvis finns inspelat.

Vi kan här inte låta bli att berätta en av Bjarnes historier ur verkliga livet, så typisk för Bjarne lite utmanande humor. På 1980-talet hade Ahlström genom affärskontakter god tillgång till rysk kaviar. När kaviar i samband med bjudningar serverades, hade labradoren Ali den stora förmånen att få slicka ur resterna ur konservburkarna. Då undrade ibland gästerna om Bjarne och Yrsa inte var rädda att han skulle skära sig, varpå Bjarne svarade – "Inte alls – han är så van!".

Dan Carlberg & Sonny Serrestam

I Myntstudier 2008:3 – www.myntstudier.se – har Sonny Serrestam även skrivit om Bjarne Ahlström i samband med att Bjarne då fyllde 70 år.

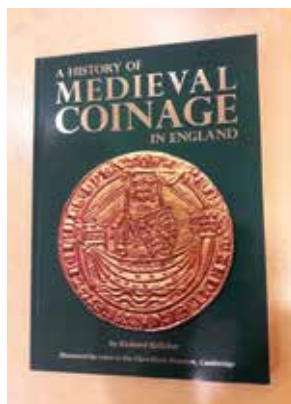
LÄSTIPS

Martin Rundkvist & Cecilia von Heijne. Magnus Erikssons mynt från Skällviks borg i Östergötland. NNUM 2017:4 s. 109–114.

Walter Hafner: Lexikon. Maria Theresien-Taler 1780. 2016.

Richard Kelleher: A History of Medieval Coinage in England 1066–1485. Illustrated by coins in the Fitzwilliam museum, Cambridge. 2015.

Archie Tonkin: Myntboken

2018. Nr 48. 2017. Häftad.

240 sidor. Illustrerad.

Pris cirka 170 kronor.

ISBN: 9789172441187

KNAPPAST NÅGON NUMISMATISKT intresserad har kunnat undgå den populära årligen utgivna *Tonkins Myntbok*. I bokhandeln och antikvariat förekommer den ymnigt samt är populär "lånebok" på biblioteken. På Kungl. Myntkabinetet i Stockholm tillhörde den "best-seller"-böckerna varje år. Denna pigga snart 50-åriga handbok har varit många novisers första bekantskap med en värderingsbok och källa till kunskap om myntsamlande och temperatur på samlarmarknaden.

Kombinationen av alltför myntbilder, mer utförliga förteckningar och pris-värde-indikationer av företrädesvis svenska mynt och sedlar gör den behändig som ett första allround-hjälpmiddel. De senaste decennierna har en utökad version utgivits vart femte år som inkluderar även svenska medeltida mynt samt de nordiska ländernas mynt från ungefär 1860-talet och framåt.

Någon månad före jul varje år brukar "Tonkin-boken" landa hos mynthandlarna, föreningarna, i bokhandeln och kunna köpas via postorder. Så sker även nu, i december 2017. Efterlängtat som vanligt, men ännu mer efterlängtat är de nu aviserade och påbörjade moderniseringarna av innehållet.

Första stora nyheten är den omfattande revidering av värderingspriserna, med ökad vägledning från de senaste 5–10 årens allt högre uppnådda prisnivåer. Det är särskilt de generellt tidigare eftersatta eller närmast stillastående statistiska värderingarna av guldmynt, riksdalrar och plåtmynt som prioriterats. De nya värderingspriser speglar nu mer realistiskt på auktioner och kända försäljningar uppnådda klubbade prisnivåer i flera

kvalitetskategorier. För avvägningar och kalibrering har en krets erfarna mynthandlare och samlare – särskilt Roger Jonsson – genomfört ändringarna. De lägre valörerna revideras till nästkommande årgångar av Tonkin-boken.

Den andra stora nyheten är att för dessa myntkategorier har man börjat ange indikationer på relativ sällsynthet, från de mest extrema fåtaliga exemplaren kända av vissa årgångar till kvarvarande antal exemplar av de vanligare årgångarna. Till denna påbörjade revidering av sällsynthetsangivelser har Tonkin-teamet fått bistånd av statistikanalytikern Roland Falkensson. Hans mångåriga hobbyarbete som löper bakåt regent för regent till Karl XI grundar sig på de viktigaste auktionskatalogserierna utgivna sedan 1960-talet, då utvalda mynt började avbildas. Detta har Roland mycket noggrant överfört till statistisk bearbetning av de svårare enskilda mynten. Vi ser fram emot kommande bearbetningar av Vasatidens regenters myntutgivning.

Antalsanalyser har legat till grund för introduktion av en ny gammal raritetsskala från 1950-talet som fallit i glömska men som nu provas igen. Bakgrunden är bristen på standard inom området sällsynthetsbestäm-

ning. Olika definitioner och "antalsintervall" förekommer i olika länder, inte minst i Skandinavien. Detta gör tolkningar av exempelvis "RR-beteckningar" osäkra, särskilt för oerfarna samlare som söker vägledning för vad ett mynt kan eller borde kosta i förhållande till förekomst och frekvens på marknaden, vad gäller årtal, variant och kvalitet. Denna typ av statistik kan aldrig vara helt komplett och statistik men är indikativ. För klassiska rariteter, typmynt och årtal med färre än tio kända exemplar är populationen bäst känd, medan spannet över tjugo kända exemplar är och kommer förbli mer föränderligt.

För raritetsindikationer har Tonkin förordat en bokstavskod som underlättar databearbetning och som åsyftar olika antalsintervall för årtal och sällan förekommande kvaliteter. Detta är typologiskt beskrivet i de inledande kapitlen. Tonkin betonar att metoden *prövas* i denna upplaga och att synpunkter kommer att beaktas framledes. Initiativet är intressant och samlarnas feedback får visa hur tillämpbart systemet upplevs vara och hur man kan fortsätta förädla det.

Myntboken är i dag en högst levande publikation. Det är en ständig dialog och avstämning med marknadsaktörerna som behöver uppmuntras

och underlättas. Tonkins mångåriga syn på statiska myntvärderingar ska ses mot bakgrund av frimärksbranschens nästan kraschade värdeprismodell, som sedan 1970-talet föregått marknadsutvecklingen fram till det sedan decennier rådande "rabatt-tänket". I jämförelse framstår mynten som samlandets verkliga "hårdvaluta" med en mycket likvid och penningstark auktionsmarknad, företrädesvis populära mynttyper och höga kvaliteter. Normalkvaliteter ska inte förringas men heller inte haussas för att toppexemplaren blir dyrare. Budgetsamlandet utgör stabiliteten med en efterfrågan från normala löntagare. Kunskap och erfarenhet är viktigare än plånbokens styrka.

Myntsamlandet har alla positiva förtecken och den nya *Myntboken* – nu mer aktuell än någonsin – kommer fortsätta vara vägledande för många samlare.

Per-Göran Carlsson

Mölnåls Allmänna Hjälpförenings julfemman.

FOTO: FÖRFATTAREN.

EN ANNAN FEMMA

I JULTIDER BLIR MÄNNISKOR av tradition lite mer givmilda. Detta har gjort att olika hjälporganisationer har haft insamlingar, till exempel Frälsningsarméns Håll grytan kokande, och Svenska Dagbladets Julfemman. Julfemmor har funnits på flera håll i landet, bland annat har Lions gett ut sådana på flera orter. Andra exempel är Mölnåls Allmänna Hjälpförening, som hade en julfemman mellan 1949 och 1956.

Föreningen Uppsala Julfemman distribuerade hjälp till olika humanitära organisationer, såsom Röda korset och Uppsala Samhjälp. Uppsala Julfemman startade 1930 och organisationen lades ner 1977, insamlingen övergick då i kyrkans regi.

Insamlingar vid jultid finns ju fortfarande, men kanske är just julfemman numera överspelad, troligen mest på grund av den relativt låga valören.

Bernt Thelin

Skarabé

Mynt & Guld AB

köper och säljer
MYNT, SEDLAR
och MEDALJER

Föremål från antiken

Västra Hamngatan 6
411 17 Göteborg
Tel. 031 - 135 088
skarabe@telia.com - www.skarabe.eu
Öppet: Vardagar 10 - 18

MYNTMÄSSA

Sigtuna Myntklubb
hälsar Dig välkommen
till Forum i Märsta,
Stockholmsvägen 25,
den 27/1 2018 kl. 10-15

Ca. 25 etablerade utställare.
Försäljning av mynttillbehör

Lotteri, Servering.
Entré 20 kronor.

Info: tel. 0730-24 64 99
kent.forss@bredband.net

SELINS MYNTHANDEL AB

Mynt Sedlar Medaljer
Ordnar Nålmarken

Öppettider:
Vardagar 10.00 – 18.00
Regeringsgatan 6
111 53 Stockholm
Tel. 08–411 50 81
Fax. 08–411 52 23

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46
Box 5132 • 102 43 Stockholm
Tel. 08 – 662 62 61

KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR
MEDALJER • ORDNAR

Lagerlista över svenska personmedaljer
och numismatisk litteratur

www.nordlindsmynt.se

HÅKAN WESTERLUND MYNTHANDEL

KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR • MEDALJER

Olympiska föremål

Vasagatan 42
111 20 STOCKHOLM
Tel. 08 – 411 08 07

Öppet: måndag – torsdag 11–13

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

är en sedan 1973 etablerad sammanslutning av för närvarande 21 mynthandlare i flera olika städer i landet. Föreningen är ensam i sitt slag i Sverige.

Genom samarbete med de övriga medlemmarna vill varje mynthandlare förbättra och utöka sina tjänster.

BESOU & ANTIK AB

Bertil Svensson
Västra Hamngatan 6
411 17 Göteborg
Tel. 031 – 13 94 84
besour@telia.com
www.besour.se

COLLECTIA AB

Box 43
312 24 Knäred
Tel. 0430 – 507 43 (mån – tors 13 – 15)
info@collectia.se
www.collectia.se
Kontaktperson: Jimmy Häggqvist

HAMRIN & SVAHN MYNT AB

Sjöberg 1
147 91 Grödinge
Tel. 08 – 732 66 86, 070 – 212 64 55
christian.hamrin@telia.com

JOAKIMS MYNT & SEDLAR

Södra Långvägen 17 A
443 39 Lerum
www.joakimsmyntochsedlar.se

KARLSKRONA MYNTHANDEL AB

Hantverkaregatan 11
371 35 Karlskrona
Tel. 0455 – 813 73
lennart@mynt.nu
www.mynt.nu

RUNE LARSSON MYNTHANDEL

Stora Brogatan 14 / Box 98
503 06 Borås
Tel. 033 – 41 03 15

LUNDS MYNTHANDEL

Klostergatan 5
222 22 Lund
Tel. / fax 046 – 14 43 69
butiken@lundsmynthandel.se

J. MELIN MYNT

Koltrastvägen 23
373 32 Nätraby
Tel. 0455 – 155 99
melinmynt@hotmail.com

MITQALCOINS

Klas Johnsson
Box 5078
141 05 Kungens kurva
info@mitqalcoins.se
Tel. 070–610 10 73

HB MYNTINVEST CORONA

Ö. Storgatan 20
611 34 Nyköping
Tel. 0155 – 28 63 25
corona-coin@swipnet.se
www.coronamylnt.se

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46 / Box 5132
102 43 Stockholm
Tel. 08 – 662 62 61
info@nordlindsmynt.se
www.nordlindsmynt.se

NILSSONS MYNTHANDEL

Box 12
896 21 Husum
Tel. 076 – 113 22 07
nilssonsmynthandel@hotmail.com

NUMIKON

Stefan Jonasson / Ticalen Mynthandel
Stureplatsen 3
411 39 Göteborg
Tel. 031 – 20 81 11
numikon@comhem.se

PECUNIA MM HB

Östra Märtnsgatan 19
223 61 Lund
Tel. / fax 046 – 25 21 19
mattsson.g@telia.com

J. PEDERSEN MYNTHANDEL

Norra Strandgatan 30 / Box 1320
251 13 Helsingborg
Tel. / fax 042 – 12 25 28
pedersen.mynt@telia.com
www.jpetersen.se

SELINS MYNTHANDEL AB

Regeringsgatan 6 / Box 16 390
103 27 Stockholm
Tel. 08 – 411 50 81, fax 08 – 411 52 23
www.selinsmynthandel.se

SKARABÉ MYNT & GULD AB

Drottninggatan 10
411 14 Göteborg
Tel. / fax 031 – 13 50 88
skarabe@telia.com
www.skarabe.eu

STRANDBERGS MYNTHANDEL

& AKTIESAMLAREN AB
Hantverkargatan 36
112 21 Stockholm
Tel. 08 – 611 01 10, fax 611 32 95
info@aktiesamlaren.se
www.aktiesamlaren.se
www.strandbergs-mynt.se

TICALEN MYNTHANDEL

Stureplatsen 3
411 39 Göteborg
Tel. / fax 031 – 20 81 11
numikon@comhem.se

HÅKAN WESTERLUND MYNTHANDEL

Vasagatan 42
111 20 Stockholm
Tel. 08 – 411 08 07, fax 08 – 21 21 96
www.hwmynt.se

AB WIJK ANTIK

Flisvägen 5
743 94 Skyttorp
Tel. 070 – 368 08 07
info@wijk.se

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

Sjöberg 1 • 147 91 Grödinge • Tel. 08 – 732 66 86 • 070 – 212 64 55
www.mynt.nu/smf/

MYNTAUKTION

Stockholm lördag 12 maj 2018

Ett urval mynt (inkl. köparprovision) som vi har sålt tidigare:

8 daler 1660
2.117.000:-

1 daler 1594
"SIGIMVNDVS"
677.000:-

Ryssland
5 rubel 1762
460.000:-

Norge
1 speciedaler 1628
151.200:-

Bättre mynt och hela samlingar mottages till kommande myntauktioner.
Vi har mycket goda möjligheter att finna köpare till dina objekt eftersom mer än 20.000 kunder i Sverige och utlandet ser varje auktion via vår hemsida och katalogen.
Kontakta oss för en förutsättningslös diskussion!

MYNTKOMPANIET

Myntkompaniet
Svartensgatan 6
116 20 Stockholm

Tfn: 08-678 32 17

E-post: coins@philea.se

www.myntkompaniet.se

MYNTAUKTIONER

I SVERIGE AB

ÅRSPRENUMERATION

Vissa av våra auktioner får större uppmärksamhet än andra, vilket kan innebära att auktionskatalogerna säljs slut (katalogerna till bl.a. auktionerna 24 och 25 är t.ex. redan slutsålda). Vill Du vara säker på att erhålla en auktionskatalog, rekommenderar vi förbeställning. För endast 695:- inkl. frakt får Du våra fyra planerade auktionskataloger för 2018 (ordinarie lösnr. 760:-). När Du tecknar en årsprenumeration behöver Du inte tänka på att betala in för katalogen inför varje auktion, utan katalogerna anländer bekvämt till Dig omkring en månad före respektive auktion. Med årsprenumeration är Du garanterad en originalutgåva, Du får Ditt namn tryckt

i katalogen, och Du kommer att få katalogen i samband med vårt första utskick av densamma. För beställning av årsprenumeration, sätt in 695:- på vårt bankgiro 399-0090. För leverans utanför Sverige är priset 1.050:-.

INLÄMNING

Vi tar fortlöpande emot inlämningar till såväl våra kvalitetsauktioner som till våra internetauktioner. Tänk på att tidiga inlämningar ger möjlighet till bättre beskrivningar och marknadsföring. Jämför gärna våra villkor, som förmodligen är myntmarknadens förmånligaste!

Slutsålda!

Myntauktioner i Sverige AB

Banérgatan 17, 115 22 Stockholm • Storgatan 10, 342 60 Moheda

E-mail: info@myntauktioner.se • Telefon: 08-410 465 65

www.myntauktioner.se